VLINDERS (LEPIDOPTERA) UIT DE ONDERGRONDSE KALKSTEENGROEVEN IN ZUID-LIMBURG

door

L. VAN DER HAMMEN

Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden

ABSTRACT

A survey is given of the occurrence of nine species of Lepidoptera in subterranean limestone quarries in Southern Limburg, The Netherlands.

Bij de faunistische inventarisatie van de ondergrondse kalksteengroeven in Zuid-Limburg, in het eerste artikel van deze bijdrage reeds genoemd, werden ook een zevental vlindersoorten verzameld. Het materiaal is destijds op naam gebracht door de heren B. J. Lempke (Macrolepidoptera) en C. Doets (Microlepidoptera) en werd mij ter hand gesteld door Dr. R. de Jong (die ook aanvullende informatie verstrekte). Over de vlinders van de Zuidlimburgse groeven zijn enkele gegevens gepubliceerd door Schmitz (1909: 74; 1938: 281) en Leruth (1939: 268-270) die beiden de volgende drie soorten vermelden: *Scoliopteryx libatrix, Triphosa dubitata* en *Acrolepia granitella* (huidige naam: *Digitivalva granitella*). Schmitz (1909) vermeldde bovendien nog een niet nader gedetermineerde *Plutella* soort. De eerstgenoemde twee soorten werden ook door ons verzameld, de laatstgenoemde twee echter niet (zij zijn in het onderstaande overzicht tevens opgenomen).

Plutella spec.

Plutella spec.; Schmitz, 1909: 74.

Schmitz verzamelde deze, niet nader gedetermineerde, Yponomeutide (Microlepidoptera) in een groeve in de Louwberg, in de maand april.

Digitivalva granitella (Treitschke)

Acrolepia granitella; Schmitz, 1909: 74; Leruth, 1939: 267-268.

Schmitz vermeldt het zeer talrijk voorkomen van deze Yponomeutide in groeven in de Louwberg en bij Meerssen; materiaal werd door hem verza-

meld in de maanden januari en juli-september. De soort is ook bekend uit andere Europese en Noordafrikaanse grotten. De rups leeft op Composieten.

Hofmannophila pseudospretella (Stainton)

Cannerberggroeve (I-30), 8 juli 1949. — 1 ex.; 14 juli 1949. — 10 ex.; 16 september 1949. — 10 ex. (waarvan 2 in copula); 19 september 1949. — 3 ex.

Deze vlinder, behorende tot de familie Oecophoridae (Microlepidoptera), wordt door Leruth (1939: 267) o.a. vermeld uit groeven in Belgisch Limburg, en is tevens bekend uit grotten in Frankrijk. De soort ontwikkelt zich in organisch afval (waaronder kadavers).

Oegoconia quadripunctata (Haworth)

Cannerberggroeve (I-30), 19 september 1949. — 1 ex.

Deze soort, behorend tot de Gelechiidae (Microlepidoptera), wordt niet vermeld in de catalogus van Wolf (1934-1937), en moet beschouwd worden als een toevallige gast.

Triphosa dubitata (Linnaeus)

Triphosa dubitata; Schmitz, 1909: 74; 1938: 281; Leruth, 1939: 269-270.

Cannerberggroeve (I-30), 19 september 1949. — 1 ex.; 21 augustus 1950. — 1 ex.
Koepelgroeve (VII-84), 9 november 1951. — 3 ex.

Deze Spanner, die in de groeven overwintert, is ook bekend uit grotten in Europa en Noord-Afrika; Leruth vermeldde de soort o.a. uit groeven in Belgisch Limburg. Schmitz verzamelde deze vlinder in groeven in de Louwberg, in de maanden januari, augustus en september. Wij verzamelden één exemplaar in augustus, één exemplaar in september, en drie exemplaren in november.

Scoliopteryx libatrix (Linnaeus)

Scoliopteryx libatrix; Schmitz, 1909: 74; 1938: 281; Leruth, 1939: 269.

Cannerberggroeve (I-30), 14 september 1950. — 1 ex.
Sint Pietersberg, stelsel Slavante (II-13), 22 september 1950. — 1 ex.; 20 oktober 1950. — 1 ex.
Sint Pietersberg, Douanegroeven (II-20), 19 oktober 1950. — 2 ex.
Groeve de Hel (III-112), 20 september 1950. — 2 ex.
Keerderberggroeve-zuid (III-46), 13 september 1950. — 1 ex.
Schoorberggroeve 2 (IV-126a), 19 september 1950. — 1 ex.

Pinweggroeve (IV-125), 19 september 1950. — 2 ex.
Groeve het Kornelsbergske (V-56), 12 januari 1950. — 1 ex.
Vallenberggroeve (V-57), 11 januari 1950. — 1 ex.; 18 september 1950. — 1 ex.
Bonsdalgroeve (VII-89), 21 september 1950. — 1 ex.
Curfsgroeve (VII-89c), 21 september 1950. — 1 ex.
Groeve In de Dolekamer (VII-90), 21 september 1950. — 1 ex.
Ravengroeve (VII-92), 21 september 1950. — 1 ex.
Groeve Schenk (VII-163), 21 september 1950. — 2 ex.
Groeve Oly (VII-93), 21 september 1950. — 1 ex.
Oude mijngang bij Cottessen, 18 september 1950. — 1 ex.

Het Roesje, behorend tot de Uilen, is de vlinder die het meest frequent in de Zuidlimburgse groeven werd aangetroffen. De soort is in Nederland algemeen; de vondsten in de groeven hebben betrekking op overwinterende exemplaren. Wij verzamelden zeventien exemplaren in september, drie exemplaren in oktober en twee exemplaren in januari. Schmitz verzamelde materiaal in groeven in de Louwberg en bij Meerssen, in de maanden januari, augustus en september. De soort is ook bekend uit grotten in Europa en de Verenigde Staten.

Hypena rostralis (Linnaeus)

Cannerberggroeve (I-30), 2 maart 1950. — 1 ex.

Deze soort van de familie der Uilen wordt niet vermeld in de catalogus van Wolf (1934-1937), en moet beschouwd worden als een toevallige overwinteraar.

Inachis io (Linnaeus)

Cannerberggroeve (I-30), 19 oktober 1950. — 2 ex.; 9 januari 1951. — 2 ex.
Sint Pietersberg, stelsel Slavante (II-13), 12 september 1950. — 1 ex.
Sint Pietersberg, Van der Hammensgroeve en kleine kelder Oosthelling (II-19b), 14 september 1950. — 1 ex.
Sint Pietersberg, Douanegroeven (II-20), 12 september 1950. — 1 ex.; 19 oktober 1950. — 2 ex.
Sint Pietersberg, groeven kasteel Caestert (II-22), 25 augustus 1950. — 1 ex.
Wijngaardsberggroeve (III-49), 20 oktober 1950. — 1 ex.
Strooberggroeve (IV-31), 24 augustus 1950. — 1 ex.
Pinweggroeve (IV-125), 19 september 1950. — 1 ex.
Groeve Aan de Heide (V-165), 18 september 1950. — 1 ex.

De Dagpauwoog overwintert frequent in de Zuidlimburgse groeven, en is ook bekend uit grotten in Duitsland. Wij verzamelden twee exemplaren in augustus, vijf exemplaren in oktober, en twee exemplaren in januari.

Aglais urticae (Linnaeus)

Sint Pietersberg, stelsel Slavante (II-13), 22 september 1950. — 1 ex.

Van de Kleine Vos werd door ons, in de Zuidlimburgse groeven, slechts eenmaal een overwinterend exemplaar aangetroffen. De soort is ook vermeld uit enkele Duitse grotten.

LITERATUUR

LERUTH, R., 1939. La biologie du domaine souterrain et la fauna cavernicole de la Belgique. — Mém. Mus. Roy. Hist. Natur. Belg., 87: 506 p., fig. 1-61.

SCHMITZ S. J., H., 1909. Die Insectenfauna der Höhlen von Maastricht und Umgegend. Unter besonderer Berücksichtigung der Dipteren. — Tijdschr. Ent., 52: 62-95.

——, 1938. Het dierenleven in de onderaardsche gangen. In: D. C. VAN SCHAIK, De Sint Pietersberg (Maastricht): 273-297, fig. 1-7.

WOLF, B., 1934-1937. Animalium cavernarum catalogus, 1-3. — 's-Gravenhage, vol. 1: xxiv + 108 p.; vol. 2: 616 p.; vol. 3: 918 p.